

BIULETYN KOWIEŃSKI

W I L B I

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3.

Nr.

Wilno, dnia 23 kwietnia 1932 r.

651.

T r e ś ć n u m e r u :

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Dział.Str.

K r o n i k a .

1. Kolejna dygresja prasy wschodnio-pruskiej przeciwko Litwie.-	I.	1.
2. Echo artykułu "Kur.Wil." o Kłajpedzie w "Lietuvos Aidas".-	"	"
3. Udział Litwy w drugim międzynarodowym kongresie komunistycznym w Medjolanie.-	"	"
4. Wyróżnienie firm litewskich na wystawie w Londynie.-	"	"

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.-

K r o n i k a .

5. Nadanie Połdze i Janiszkom praw miast.-	III.	2.

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.-

K r o n i k a .

6. Delegaci M-stwa Oświaty w polskich gimnazjach prywatnych.-	IV.	"

VII.SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

7. "Musy Rytojus" o sprawach kłajpedzkich.-	VII.	"

K r o n i k a .

8. Trzy tys.skarg do Magistratu kłajpedzkiego.-	"	3.
9. Borchert o sytuacji przedwyborczej w Kłajpedzie.-	"	"
10. Dokoła aresztowania Meyera.-	"	"
11. Dokoła przedwyborczej agitacji w Kłajpedzie.-	"	"

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

Kolejna dygresja prasy wschodnio-pruskiej przeciwko Litwie. "Echo" /Nr.109/: "Ostpr.Ztg." we wzmiance p.t. "Nareszcie akcja przeciwko Litwie" pisze o rezolucji przyjętej przez królewiecki oddział związku oficerów niemieckich na odczycie o Prusach Wschodnich i ich sąsiadach. W rezolucji owej zaleca się stosowanie energicznych środków względem Litwy i wysuwa się argument, że Litwa "winna być wdzięczna orężowi niemieckiemu za swą niepodległość".

Echa artykułu "Kur.Wil." o Kłajpedzie w "Lietuvos Aidas". "Lietuvos Aidas" w Nr.89 z 21 b.m. we wzmiance p.t. "Prasa polska w Wilnie o sprawach kłajpedzkich" pisze o ostatnim artykule "Kur.Wil." w sprawie kłajpedzkiej co następuje: "Kurjer Wileński" znowu zamieścił obszerny artykuł, poświęcony konfliktowi litewsko-niemieckiemu o Kłajpedę. Podajemy tu ciekawsze ustępy tego artykułu. Połowę artykułu poświęca pismo dotychczasowym stosunkom litewsko-niemieckim, które, rzecz prosta, oświeśla z polskiego punktu widzenia. Wzmiankowanej połowy artykułu nie będziemy tu poruszali. Zatrzymamy się natomiast dłużej jedynie przy drugiej ciekawszej połowie artykułu.

Według pisma ani Litwa ani Niemcy nie chciały w chwili obecnej ~~zakończyć~~ zaognić stosunków wzajemnych, gdyż byłoby to sprzeczne z ich interesami. Jednakże stosunki się zaogniły i wyłonił się ostry konflikt. "Nieoczekiwanie dla wielu", ujawniła się w Kownie wyraźnie wola do niezawisłego życia /przyjemnie, że Polacy, chociaż po tylu latach nareszcie to zauważyli/. Gdy spostrzeżono grę niemiecką w Kłajpedzie pośpieszono ratować jedyny port litewski. Kłajpeda stała się niezastąpioną nadzieją odżegnania się od jednostronnej zależności od Niemiec drogą rozwoju handlu morskiego z Belgją, Francją, Skandynawją a zwłaszcza W.Brytanią.

Zabrano się do likwidacji szajki agentów niemieckich w Kłajpedzie. Kowno prawdopodobnie nie przypuszczało, że Niemcy zastosują tak silną kontrakcję z powodu obrony przez Litwę swych praw suwerennych. Kontrakcja jednak nastąpiła. Obecnie dla Litwy niema już powrotu. Na Litwie się rozumie, że chodzi o być, albo nie być. Zmienić dotychczasową sytuację w Kłajpedzie oznaczałoby dla Litwy to samo, co wykreślić swoją jutrzejszą niezawisłość. Kłajpeda jest nie tylko symbolem niezawisłości litewskiej, lecz i istotnym jej atrybutem.

Następnie pismo rozważa, dlaczego Niemcy uznały chwilę obecną za odpowiednią do tak gwałtownego podjęcia rzuconej rękawicy litewskiej. Możliwą jest rzeczą, że Niemcy próbowały nastraszyć o wiele słabszego przeciwnika. Najprawdopodobniej jednak tak silną reakcję Niemiec sprowokował hitleryzm. Wobec wszczęcia alarmu przez Hitlera Brüning, zwłaszcza w przededniu wyborów nie mógł się okazać gorszym od niego obrońcą interesów niemieckich".

Udział Litwy w drugim międzynarodowym kongresie komunikacyjnym w Medjolanie. "Dzień Kowieński" /Nr.89/: W tych dniach w Medjolanie odbył się II międzynarodowy kongres komunikacji lądowej. Litwę na kongresie będzie reprezentować generalny sekretarz M-stwa Komunikacji inż Jankiewicz, który w tym celu wyjechał już do Medjolanu.

Wyróżnienie firm litewskich na wystawie w Londynie. "Dzień Kowieński" /Nr.89/: Niedawno w Londynie otwarto wystawę wzorowych domów mieszkalnych /The ideal home exhibition/, w której bierze również udział kilka firm litewskich. Niektóre eksponaty tych firm zostały nagrodzone złotymi medalami i in. nagrodami wyższych stopni.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

Nadanie Połądze i Janiszkom praw miast. "Dzień Kowieński" Nr.89/: W tych dniach M.S.Wewn.przeszło Gabinietowi Ministrów projekt ustawy o nadaniu Połądze i Janiszkom praw miast. Jak wiadomo, dotychczas miasteczka te rządziły się prawami gmin.

IV. SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

K r o n i k a .

Delegacji M-stwa Oświaty w polskich gimnazjach prywatnych. "Dzień Kowieński" /Nr.89/: M-stwo Oświaty wyznaczyło swych przedstawicieli na sesję egzaminów maturalnych we wszystkich gimnazjach niepaństwowych, m.in. na egzaminach w gimnazjum polskiem w Poniewieżu i Wilkomierzu.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

"Musų Rytojūs" o sprawach kłajpedzkich.

"Musų Rytojūs" Nr.16 z dn.22.IV.32 r.Art.p.t."Doniosle

dni kłajpedzian".Streszczenie:

Małą Kłajpedę obrały sobie Niemcy za narzędzie wielkiej polityki. Wykazały one w tym względzie dużo gorliwości, niepokojąc świat z powodu rzekomo łamanych praw kłajpedzkich. Na szczęście świat niechyt się przejmując, widząc dobrze krokodylowe łzy niemieckie wylwane z powodu jakiegoś Boettchera czy 20 nauczycieli, a mniej wylwanych, gdy Polacy wysiedlili ok.700 tys. Niemców zajmowanych przez Polskę byłych obszarów niemieckich. Państwo Litewskie na wiele kłopotów, gdyż Niemcy, uznając głównie prawo pięści stosują politykę najmniejszego oporu. Ta rzekoma obrona praw kłajpedzkich przez Niemcy wyłazi bokiem samym kłajpedzianom. Niemcy nie ograniczają się do wysyłania skarg na Litwę. Starają się oni nadać tym skargom podstawy prawne. Przy pomocy przekupionych agentów dążą Niemcy do tego, ażeby w Kłajpedzie nie było ładu, spokoju i dobrobytu ekonomicznego. Tymi przekupionymi agentami są głównie obszarnicy, urzędnicy władz autonomicznych i nauczyciele. Oni też tylko odnosili korzyści z tej niemieckiej polityki.

Litwie chodzi w Kłajpedzie o cele wręcz odmienne. Litwa dąży do tego, by w Kłajpedzie panował ład i spokój, dąży realnie, budując w Kłajpedzie rzeźnię i chłódnię za 5 milj.lt., dopłacając rolnikom kłajpedzkim dla podtrzymania cen bekonów ok.4 i pół milj.lt., wydając kłajpedzianom kredytów w sumie ok.5 milj.lt., inwestując w ulepszenie i utrzymanie portu ok.20 milj.lt.i t.d. Cyfry te obrazowo mówią, komu istotnie zależy na dobrobycie Kłajpedy. Poparcia Kłajpedzie udziela Litwa w bardzo nieprzychylnych warunkach, kiedy kłajpedzkie sejniki, mające na czele germanizatorów wypisywały przeciwko Litwie skargi, wszczynały alarmy, uniikały współpracy z rządem centralnym. Gdyby nie te nieprzychylnie okoliczności, dokonano by w kierunku podniesienia dobrobytu ekonomicznego w Kłajpedzie znacznie więcej. Okoliczności te zmieniają się na lepsze dopiero wtedy, gdy rolnicy kłajpedzcy i inni kłajpedzianie zrozumieją, skąd mogą oczekiwać pomocy i poprawy swej sytuacji.i kiedy odwrócą się od swych dotychczasowych przywódców, którzy wciągali kraj w pajęczę sieci wyższej polityki niemieckiej, a przez to w nędzę i biedę. Gdy wybrany zostanie sejmik, gospodarz kraju, który szczerze współpracować będzie z rządem centralnym, wtedy nastaną dla kłajpedzian spokojniejsze i lżejsze czasy. Zdaje się, że kłajpedzianie, zwłaszcza rolnicy zaczynają już odżegnywać się od wpływów niemieckich, zaczynają rozumieć, że

germanizatorzy-obszarnicy są głównymi winowajcami kłajpedzkich niedomagań. W czasie wyborów, jakie się odbędą do sejmiku kłajpedzkiego 4 maja, większość rolników odwróci się prawdopodobnie od germanizatorów. Jednak wielkiego zwrotu tym razem nie można się jeszcze spodziewać. Germanizatorzy mają oddawna dobrą organizację i rozporządzając zasobami materialnymi Kraju Kłajpedzkiego, jak również wywierając wpływ na urzędy, kościoły, szkoły, zdołają wielu jeszcze rolników, rybaków i innych nieszkańców Kłajpedy utrzymać przy sobie. O ile jednak zaciekli germanizatorzy Landwirtschaftspartei i Volkspartei utracą w sejmiku większość, to rządy ich w Kłajpedzie zostaną ograniczone i stosunki z rządem centralnym będą mogły ulec poprawie. Byłby to wielki sukces samych kłajpedzian.

K r o n i k a .

T r z y t y s . s k a r g d o M a g i s t r a t u k ł a j p e d z k i e g o . Jak podaje prasa litewska germanizatorzy zebrali i przedłożyli Magistratowi ok.3 tys.skarg przeciwko osobom, wciągniętym na listy wyborców, które to osoby ostatnio nabyły prawa obywateli kłajpedzkich. Skargi bądź nieczem niepoparte, bądź też poparte temi samymi nielegalnymi motywami, na mocy których były Dyrektorjat nie udzielał ludności praw obywatelstwa Kłajpedy. Skargi poczęści motywowane są również terminem "karany". Do pojęcia karalności zaliczają jednak germanizatorzy kary za zbyt szybką jazdę autem, za niezameldowanie się i t.d., słowem kary administracyjne.Kwestja skar w tych dniach zostanie wyjaśniona.

B o r c h e r t o s y t u a c j i p r z e d w y b o r c z e j w K ł a j p e d z i e .P.o.prezesa dyrekcji portowej w Kłajpedzie, przywódca grupy autonomji gospodarczej Borchert udzielił specjalnemu korespondentowi Elty wywiadu w sprawie sytuacji w Kraju Kłajpedzkim: "W walce wyborczej Litwini mają duże powodzenie. Najsilniejsza akcja przedwyborcza rozpocznie się za parę dni i podczas wyborów 4 maja należy oczekiwać ponęsnych wyników.Grupa litewska utworzy dwa bloki: 1/ litewskich rolników i właścicieli domów i 2/urzędników i robotników. Partje, posiadające większość w ub.Sejmiku, w przyszłym jej mieć nie będą, ponieważ nastrój kraju jest względem nich wyraźnie nieprzychylny, czego zresztą dowodzą ostatnie zgromadzenia przedwyborcze, na których przedstawiciele Landwirtschaftspartei nie spotkali się z żadnym uznaniem. Sytuacja gospodarcza kraju jest "niełatwa", atoli rząd centralny czyni wielkie wysiłki, zmierzające ku ulżeniu doli rolników, co w całym kraju znalazło należytą ocenę.

Jedynie należy ubolewać, że ze strony samych organów kraju zagadnienie to zawsze uważane było za mniej niż trzeciorzędne. Zaledwie w grudniu zorientowano się w tej dziedzinie, lecz było już za późno, to też i próby w tym kierunku nie dały wyników. Jedną z najważniejszych spraw, o której wypadnie porozumieć się z rządem centralnym, jest to sprawa procentów od pożyczek, które są zbyt wysokie. Rozwiązanie tego zagadnienia jest kluczem do uporządkowania życia gospodarczego w przyszłości. Szczepionka Hitlera w Kraju Kłajpedzkim nie może zapuścić korzeni, a o stosunkach ich z Niemcami świadczy wizyta Boetchera.-

D o k o ł a a r e s z t o w a n i a M e y e r a .Jak podaje "Dzień Kowieński", aresztowany przywódca Volkspartei Meyer złożył odpowiednim instancjom prośbę o zwolnienie go za kaucją, ewentualnie przeniesienie z więzienia w Bajorach do więzienia kłajpedzkiego. Sąd Wojenny prośbę tę odrzucił. Obrona Meyera ma być przekazana kowieńskiemu adwokatowi Stankiewiczowi. Sprawa ta zapewne będzie rozważana w Sądzie Wojennym.-

D o k o ł a p r z e d w y b o r c z e j a g i t a c j i w K ł a j p e d z i e ."Lietuvos Aidas" /Nr.89/:W toku agitacji wyborczej partje większościowe Sejniku stosują nieetyczne środki, uciekając się do terroru. W tych dniach leader Landwirtschaftspartei p.von Dressler na wiecu przedwyborczym w Piktupenach usiłował udowodnić, że rząd litewski nie dba o poprawę sytuacji gospodarczej w Kłajpedzie. Jeden z uczestników wiecu rolnik Szinkus usiłował odeprzeć zarzuty Dresslera, za co został dotkliwie poturbowany przez stronników gorliwego lidera partji.-

